

LISA 2. RAKENDUSPLAAN VÄGIVALLA VÄHENDAMISE ARENGUKAVA ELLUVIIMISEKS AASTATEL 2012–2014

EESMÄRK I	LASTE VASTU TOIMEPANDUD VÄGIVALLA VÄHENDAMINE JA ENNETAMINE				
1. meede	Koolikiusamise tõkestamine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
1.1. "Turvalise kooli" programmi täiendamine ja elluviimine	1) Programm on täiendatud ja vastavalt tegevuskavale elluviidud.	Täidetud 2011	HTM	Vastavalt turvalise kooli programmi eelarvele	Haridus- ja teadusministri poolt 26.06.09 käskkirjaga nr 405 kinnitati kolme-aastane programm turvalise kooli tagamiseks kuues valdkonnas: kiusamine, tuleohutus, liikluskasvatus, tervisekaitse, koolikohustuse täitmine, meediakasutus. Programmi raames töötati välja tegevusjuhised koolidele vägivaldajuhtumitega tegelemiseks ning programmi täiendatakse tegevustega, et kaardistada koolide senine kiusamisvastane tegevus ning rakendada kiusamiskäitumise vähendamiseks vägivalda ennetus- ja sekkumisprogramme (nt lepitamisprogramme).
	2) Tegevuskava on 2014. aastast uue haridus-süsteemi arengukavaga aastani 2020 liidetud.	2014	HTM	HTM tegevuskulud	HTM-i ettepanekul loimitakse senise programmi „Turvaline kool“ uus tegevuskava 2014. aastast uue haridussüsteemi arengukavaga aastani 2020, et tagada õppekeskkonna turvalisuse küsimustega süsteemne tegelemine loomuliku osana kooli igapäevatööst. Vahepeelseks perioodiks ehk aastateks 2012–2013 kavandatud tegevused on lisatud vägivalda vähendamise arengukava rakendusplaani eraldi indikaatoritena 3–6.

	3) VV-sse on esitatud eelnõud, mis muuhulgas käsitlevad ka õppekeskkonna turvalisust koolieelsetes lasteasutustes ja kutseõppeasutustes.	2013	HTM	HTM tegevuskulud	Plaanis on analoogselt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega sätestada õppekeskkonna turvalisuse sätteid ka koolieelse lasteasutuse seaduses ja kutseõppeasutuse seaduses.
	4) Riikliku väärtusarenduse programmiga on jätkatud.	2012	HTM koostöös TÜ Eetika-keskusega	HTM tegevuskulud	Programmi käigus arendatakse välja väärtusalased meetodilised vahendid. Näiteks 2012. a töötatakse välja väärtusmäng õpilastele ning levitatakse juba koostatud õpetajatele mõeldud väärtusmängu, arutluse all on analoogse meetodilise vahendi võimalik väljatöötamine lastevanematele.
	5) ESF projekt "Kriisi-olukorras tegutsemise plaani juhendmaterjali ja näidisplaani koostamine koolidele ja lasteaedadele" on ellu viidud.	2012	Rocca al Mare kool jt partnerid	Välisvahendid	Projekt sai 2009. aastal toetust meetme „Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine“ alameetme „Kaasav, mitmekesine ja turvaline üldharidus“ raames. Projekti kogumaksumus on 133 702 € (sh toetus 126 799 €).
	6) 2012./2013. õa riikliku järelevalve raames on kontrollitud PGSiga sätestatud turvalise õppekeskkonna tagamise meetmete rakendumist ja hädaolukorra lahendamise plaanide olemasolu üldhariduskoolides.	2013	HTM, PPA	HTM tegevuskulud, PPA tegevuskulud	Riiklik temaatiline järelevalve valimi koolide hulgas.

	7) Koolide ja koolieelsete lasteasutuste kiusamisvastaste ja lepitusel põhinevate sekkumisprogrammide arendamist on toetatud	2014	HTM	Välisvahendid	Seni on konkreetseid programme kiusamiskäitumise ennetamiseks rakendatud harva. Vajalik on mõned programmid arendada välja riigi toel.
1.2. Alaealiste hälbiva käitumise kordusuuringu läbiviimine	Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud.	2014	JuM	JuM tegevuskulud/ välisvahendid 19 173 €	Uuring tehti esimest korda 2006. aastal ning selles uuriti ka koolikiusamise ohvriks langemise levikut, kogemusi ja noorte hoiakuid vägivalda kasutamise suhtes. Kordusuuring annab võimaluse hinnata kiusamise levikut ja noorte hinnangutes toimunud muutusi.
2. meede	Lasteasutustes vägivalda tõkestamine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
2.1. Hoolekandeesutustes ja õpilaskoduga koolides viibivate laste vägivaldaprobleemide analüüsimine	Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud*.	2012	SoM, HTM	SoM tegevuskulud ja välisvahendid 9587 €; HTM tegevuskulud	Uuring annab ülevaate vägivalda levikust, olemusest, põhjustest ja tagajärgedest laste hoolekandeesutustes (nt lastekodudes) ja õpilaskoduga koolides (nt erikoolides).
2.2. Juhendmaterjalide koostamine laste hoolekandeesutuste ja õpilaskoduga koolide töötajatele	1) Juhendmaterjalid on koostatud*.	2013	SoM, HTM	SoM tegevuskulud; HTM tegevuskulud	Asutusesisesed käitumis- ja tegevusjuhised kirjeldavad, kuidas vägivaldaprobleemide korral toimida ja millist abi vägivaldajuhtumi korral lapsele pakkuda. Juhend kinnitatakse asjaomase asutuse juhtkonna poolt.
	2) Juhendi rakendamiseks on töötajad koolitatud*.	2013	SoM, HTM	SoM tegevuskulud ja välisvahendid 6391 €; HTM tegevuskulud	

2.3. Vägivalla ennetus- ja sekkumisprogrammide läbiviimine laste hoolekandeesutustes ja õpilaskoduga koolides	Programmi on rakendatud vähemalt 4 laste hoolekandeesutuses ja 4 õpilaskoduga koolis*.	2013-2014	SoM, HTM	Lasteasutuste tegevuskulud/välisvahendid	Programmi eesmärgiks on õpetada lastele näiteks ennastkehtestavat käitumist, otsuste tegemise oskusi ning suhtlemisoskusi, mida lastel igapäevaelus vaja läheb, samuti anda seksuaalkasvatusalaseid teadmisi. Enamik sellistest programmidest käsitleb nii koolikiusamise kui seksuaalse ärakasutamise ennetamist.
3. meede	Laste kaitse interneti vahendusel toimepandud vägivalla eest				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
3.1. Internetiturvalisuse programmi täiendamine ja elluviimine	1) Teavitustegevused lastele, vanematele jt on läbi viidud ning iga aasta korraldatud interneti-turvalisuse päev.	2011-2012	Tiigrihüppe SA jt programmi partnerid	Asjaomaste asutuste tegevuskulud/välisvahendid (Euroopa Komisjoni toetus)	Eesti projekt "Targalt internetis - EE SIC" liitus Euroopa Komisjoni programmiga Safer Internet 01.09.2010. Projekt kestab 20 kuud, seda koordineerib LKL ja viib ellu koostöös partneritega nagu SoM, PPA, Tiigrihüppe SA ja MTÜ Eesti Abikeskused. Projekti eesmärgiks on laste ja lapsevanemate targem internetikasutus ning ebaseadusliku sisuga materjalide leviku piiramine internetis. Projekti raames viiakse läbi erinevaid koolitusi ja teavitustegevusi, luuakse telefoni- ja veebipõhine nõustamisvõimalus lasteabitelefoni 116 111 raames, veebipõhine vihjeliin ebaseadusliku sisuga veebilehtedest teavitamiseks ja noortepaneel.
	2) Telefonipõhine nõustamisvõimalus (<i>helpline</i>) lastele, noortele ja vanematele on loodud.	Täidetud	SoM, MTÜ Eesti Abikeskused	Asjaomaste asutuste tegevuskulud/välisvahendid (Euroopa Komisjoni toetus)	
	3) Veebipõhine teavitusliin ebaseadusliku sisuga veebilehtedest politsei teavitamiseks on loodud.	Täidetud 2011	LKL	Asjaomaste asutuste tegevuskulud/välisvahendid (Euroopa Komisjoni toetus)	
					2011. aasta jaanuarist alustab tööd LKL loodud veebikeskkond www.vihjeliin.ee , mis võimaldab ebaseaduslikku materjali (laste seksuaalne ärakasutamine, laste kaubitsemine jm) märganud internetikasutajal sellest teada anda.

	4) Loodud on noortepaneel, et suurendada noorte osalust internetiriskidega seotud diskussioonides.	Täidetud	LKL	Asjaomaste asutuste tegevuskulud/välisvahendid (Euroopa Komisjoni toetus)	2010. aasta sügisel loodi noortepaneel, kuhu kuulub 15 noort vanuses 14 – 17 aastat Eesti erinevatest piirkondadest ja kes nõustavad Eesti programmi-meeskonda eelkõige noortele mõeldud tegevuste kavandamise ja läbiviimise osas.
	5) Noortepaneeli raames on seminarikohtumised ellu viidud.	2011-2012	LKL	Asjaomaste asutuste tegevuskulud/välisvahendid (Euroopa Komisjoni toetus)	2011. aastal viiakse läbi 5 noortepaneeli seminarikohtumist.
	6) Programm perioodiks 2012–2014 on välja töötatud.	2012	LKL jt partnerid	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	Internetiturvalisuse programmi esimene periood lõpeb 2012. aasta suvel, vajalik on koostada taotlus programmi jätkamiseks aastani 2014.
	7) Programmitegevused uuel perioodil on ellu viidud.	2014	LKL jt partnerid	Asjaomaste asutuste tegevuskulud ja välisvahendid (Euroopa Komisjoni toetus)	Palume Lastekaitse Liidul lisada kooskõlastusel selgitus.
4. meede	Laste parem kaitse seksuaalkuritegude eest				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
4.1. Lastega töötamisega seotud piirangute täitmise jälgimine ja nende kasuteguri hindamine	Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud.	Täidetud	JuM	JuM tegevuskulud	Analüüsitud on lastega töötamisega seotud piirangute regulatsiooni täitmist, piisavust ja laiendamise vajalikkust.
4.2. Lastega töötamisega seotud piirangute õigusliku regulatsiooni korrastamine	Piirangute laiendamist käsitlev eelnõu on VV-sse esitatud.	2013	JuM, SoM, HTM	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	Piirangute laiendamiseks vajalik mitmete SoMi ja HTMi vastutusalasse jäävate seaduste muutmise, kaaluda piirangute regulatsiooni täiendamist koos uue lastekaitse seadusega.

4.3. Ravisüsteemi loomine täiskasvanud ja alaealistele seksuaalkurjategijatele	1) Ravijuhis koostatud ja kinnitatud.	Täidetud	SoM	SoM tegevuskulud/ välisvahendid 19 173 €	Nimetatud tegevused on seksuaalkurjategijate ravisüsteemi rakendamise eeltingimusteks: ravijuhised sisaldavad ravi ja rehabilitatsiooni nõudeid ning on suunatud ennekõike tervishoiutöötajatele ravivajaduse hindamiseks ning ravi pakkumiseks.
	2) Ravi võimaldav eelnõu VV-sse esitatud.	Täidetud	JuM	JuM tegevuskulud, ravi kohaldamiseks ravim- ja ekspertiisikulud 2013: kuni 64 282 €, 2014: kuni 114 276 €	
	3) Vanglasüsteemis seksuaalkurjategijate rehabilitatsiooniprogrammi kättesaadavus tagatud.	Alustati 2011	JuM	JuM tegevuskulud	
	4) Erialaspetsialistid on ravi kohaldamiseks koolitatud.	2011-2014	JuM	JuM tegevuskulud/ välisvahendid aastas 63 912 €, kokku 255 647 €	
4.4. Tõhusama järelevalvesüsteemi loomine seksuaalkurjategijate üle	1) Seksuaalkurjategijate erisusi arvestav riskihindamise instrument on vanglasüsteemis kasutusele võetud.	2012	JuM	JuM tegevuskulud	Vanglasüsteemis kasutatava riskihindamise täiendamine, et paremini otsustada seksuaalkurjategijale tagatisvangistuse rakendamise, ennetähtaegse vabastamise vms üle.
	2) Õiguslike regulatsioonide muutmisvajadust on hinnatud.	2014	JuM	JuM tegevuskulud	Analüüsitakse, kas senised õiguslikud regulatsioonid on piisavad, et tagada seksuaalkurjategijate üle ametkondlik järelevalve.
5. meede	Vägivallakuritegude ohvriks langenud laste abistamisvõimaluste arendamine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
5.1. Abivajavast lapsest teatamise kohustuse täpsustamine	1) Lastekaitse seaduse muutmise eelnõu on VV-sse esitatud.	2013	SoM	SoM tegevuskulud	Lastekaitse seaduses täpsustatakse spetsialistide ja tavakodanike abivajavast lapsest teatamise kohustust.

	2) Lastega töötavatele spetsialistidele (sh võrgustikule) on tegutsemise juhend koostatud ja kinnitatud*.	Osaliselt täidetud 2011	SoM, Õiguskantsleri Kantselei	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	Õiguskantsleri kantselei koostas 2011. aastal abivajavast lapsest teatamise ja andmekaitse juhendi, mis annab ülevaate, millistel juhtudel, kellele, millist teavet, ning milliseid kanaleid kasutades abivajava lapse kohta ilma lapse ja/või tema seadusliku esindaja nõusolekuta edastada võib ning millistele seaduse-sätetele toetudes. SoM osales nii nimetatud juhise kui ka JuMi poolt välja töötatud perevägivalla-teemalise juhise koostamisel (seotud tegevusega 11.1.2), mida täiendati lapsi puudutava materjaliga. [1] Vt http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/abivajavast_lapsest_teatamine_ja_andmekaitse_juhend.pdf
5.2. Lasteabitelefoni teenuse pakkumine	Telefoniteenuse pakkumiseks leping sõlmitud*.	2011-2014	SoM	SoM tegevuskulud/HMN vahendid	Üle-riigilise 24 tundi kättesaadava tasuta lastabitelefoni teenuse pakkumine nii lastele kui täiskasvanutele, kuhu saab teatada abivajavast lapsest ja küsida ka nõu.
5.3. Lastega töötavatele spetsialistidele täienduskoolitusprogrammi koostamine ja rakendamine	1) Lastega kokku-puututavate erialade õppekavade analüüs on läbi viidud ja tehtud ettepanekud baaskoolituse ja täienduskoolituste täiendamiseks*.	2013	SoM, HTM	SoM tegevuskulud ja 6391 €, HTM tegevuskulud	Analüüsitakse, kas lastekaitsetöötajate, sotsiaaltöötajate, sotsiaalpedagoogide, meedikute, koolipsühholoogide jt spetsialistide õppekavad käsitlevad piisavalt laste väärkohtlemise ja lapsohvrite abistamise ning laste õiguste teemaatikat.

	2) KOVi lastekaitse-töötajatele ja laste küsimustega töötavatele sotsiaal-töötajatele täienduskoolitus-programmi lähteülesanne ja programm koostatud ning piloteeritud*.	2014	SoM	SoM tegevuskulud/ 19173 €	Lähteülesanne peaks andma ülevaate lastega töötavate spetsialistide täienduskoolitusprogrammi sisust ning millise perioodi tagant tuleks seda uuesti läbida. Täienduskoolitusprogrammis sisalduvad lisaks vägivalda teemadele ka saatjata ning kaubitsetud laste teemad (vt p 17.4.5).
	3) Täienduskoolitus-programmi on rakendatud*.	2014	SoM	SoM tegevuskulud	
5.4. Lapsohvritele üleriigilise abistamissüsteemi väljatöötamine	1) Abistamissüsteemi loomiseks on lähteülesanne koostatud, mudel välja töötatud ja seda katsetatud*.	2012	SoM	SoM tegevuskulud (vajalik lisavahendite taotlemine RESist 2013-2016)	Lähteülesanne peaks andma ülevaate, milliseid teenuseid ja mis viisil riik lapsohvritele kogu Eestis tagab. Analüüsi raames saab analüüsida ka laste vaatepunkti tänaste teenuste kättesaadavuse osas.
	2) Abistamissüsteem on rakendatud*.	2013	SoM	SoM tegevuskulud/ välisvahendid	
6. meede	Laste vastu toimepandud vägivaldajuhtumite uurimise tõhustamine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
6.1. Prefektuurides laste väärkohtlemise juhtumitele spetsialiseerunud lastekaitseteenistuste loomine	Igas prefektuuris lastekaitseteenistus loodud	Täidetud 2010	SiM (PPA)	PPA tegevuskulud	Prefektuurides loodud lastekaitseteenistuste ülesandeks on tegeleda laste vastu toimepandud kuritegude kohtueelse uurimisega.
6.2. Virtuaalpolitsei projekti käivitamine	Projekt on katsetatud ja käivitatud.	Täidetud 2011	SiM (PPA)	PPA tegevuskulud/ välisvahendid	Virtuaalpolitsei loomisega toetatakse laste ohutumat interneti kasutamist, sisuliselt väljendub see politsei patrullimises kõrge riskiga veebilehtedel.

6.3. Lapsõhritega isikuvastastes kuritegudes menetlustähtaegade seiramine	1) Menetlustähtaegade ülevaated on igal aastal koostatud.	2012-2014	JuM	JuM tegevuskulud	Seni pole laste vastu toime pandud kuritegude menetlemise pikkust varem jälgitud ning ennekõike tuleb kiirem menetlus tagada juhtudel, kus laps on sattunud peresisese vägivalda ohvriks.
	2) Kohtueelsetest menetlustähtaegadest kinnipidamine tagatud.	2012-2014	RP	RP tegevuskulud	Vastav tegevus tuleneb ka kriminaalpoliitika arengusuundadest aastani 2018 (eelnõu). Lisaks kohtueelsele menetlusele on oluline seirata ka kohtumenetluse pikkust.
6.4. Lapsesõbralike ülekuulamisvõimaluste loomine	Lastele mõeldud video-salvestusvõimalusega ülekuulamisruumid on prefektuurides loodud.	2014	SiM (PPA)	PPA tegevuskulud	Lastele mõeldud ülekuulamisruumide kasutamine ja videovahendusel ülekuulamine on üks viis, kuidas menetlust lapsesõbralikumalt läbi viia.
6.5. Alaealistega tegelevate süüteo- menetlejate regulaarne koolitamine	1) Prefektuurides lastekaitse-teenistuste töötajatele on koolitused läbi viidud.	2012-2014	SiM (PPA)	PPA tegevuskulud, 2012 - 22 869 €, 2013 -22 869 € / välisvahendid	Alaealiste ülekuulamist käsitletud uuringus (Kask, 2009) leiti, menetlejad vajavad lisateadmisi lapse arengupsühholoogia, lapsele sobivate küsitlusmeetodite ja näidiskaasuste kohta. Sarnasetele kitsaskohtadele viitab ka hiljutine uuring (Kask, 2011), milles leiti, et lastega töötavad politseinikud, prokurörid, kohtunikud, advokaadid vajavad järjepidevat väljaõpet ja koolitusi laste küsitlemisest, sh videoülekuulamise treeningut ja spetsiaalsete küsitlemis-tehnikate omandamist, ja arengupsühholoogiast, samuti läbipõlemise ennetamisest.
	2) Kohtunikele ja alaealistele spetsialiseerunud prokuröridele on koolitused läbi viidud.	2012-2014	RK, RP	RK tegevuskulud, RP tegevuskulud	
6.6. Laste kohtlemise juhendi uuendamine ja metoodiliste materjalide ettevalmistamine lastega seotud süüteo- menetluslike toimingute (sh ülekuulamise) läbiviimiseks	Juhend koostatud ja PPA peadirektori poolt kinnitatud	Täidetud 2010	SiM (PPA)	PPA tegevuskulud	Uuendatud laste kohtlemise juhend kinnitati PPA peadirektori 15.06.2010. a käskkirjaga nr 265.

6.7. Toetada lapskannatanute ja -tunnistajate osalemist kriminaal- ja kohtumenetluses	Abimaterjalid on välja töötatud.	2014	JuM koostöös RP ja PPAGA	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	Töötatakse välja abimaterjalid, et toetada lapskannatanute ja -tunnistajate osalemist kriminaal- ja kohtumenetluses.
EESMÄRK II	ALAEALISTE VÄGIVALLA JA ÕIGUSRIKKUMISTE VÄHENDAMINE JA ENNETAMINE				
7. meede	Kogukonnapõhine ja perekeskne riskilaste abistamine ja toetamine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
7.1. KOVides varase märkamise ja sekkumise mudeli väljatöötamine ja rakendamine	1) Varase märkamise ja sekkumise mudelit on katsetatud vähemalt 6 KOVis.	Täidetud 2010	UNICEF Eesti Fond/JuM	HMN toetus HTM ja SoM kaudu 13365 €/ JuM tegevuskulud	2010. a alustati kuriteoennetuse pilootprojektiga, mille eesmärgiks on välja töötada koostöömudel, kuidas tagada KOVides probleemsete perede varane märkamine ja neile abi andmine. Projekti viib läbi UNICEF Eesti Fond koostöös JuMiga, juhtrühmas osalevad ka HTM, SoM, SiM. 2010. a katsetati kuriteoennetuse pilootprojekti ja koostöömudelit 6 KOVis: Raplas, Kosel, Lihulas, Tapal, Jõhvis ja Viljandis.
	2) Varase märkamise ja sekkumise mudelit on rakendatud igal aastal vähemalt 6, kokku vähemalt 24 KOVis.	2012-2014	UNICEF Eesti Fond/JuM	HMN toetus HTM kaudu 6391 €/ JuM tegevuskulud	Jätkatakse 2010. aastal alustatud KOVide kuriteoennetuse projektiga.
	3) Mudeli rakendamiseks on KOVidele käsiraamat välja töötatud.	Täidetud 2010	JuM	JuM tegevuskulud	Juhis KOVidele on valminud ja kättesaadav kuriteoennetuse veebis: http://www.kuriteoennetus.ee/markajahooli .

7.2. Vanemliku vastutuse suurendamine	Analüüs on koostatud ja vajadusel õiguslik regulatsioon korrastatud.	2013	HTM, SoM	HTM tegevuskulud	HTM on analüüsinud, kas AMVSi vm seadusi on vaja täiendada, lisades sinna võimaluse ka vanemaid vabatahtlikult programmidesse suunata, ning valmistab vajadusel koostöös SoMi ja JuMiga ette seadusemuudatused.
7.3. Alaealistele intensiivse kogukonnapõhise sekkumisprogrammi ettevalmistamine	Programmi on katsetatud ja asutud rakendama vähemalt 6 KOVis*	2013-2014	HTM, JuM, SoM	JuM tegevuskulud, EMP ja Norra finantsmehhanismid	Eestis puudub kogukonnapõhine sekkumine lastele, kus lapse probleemidele lähenetakse individuaalselt ning samaaegselt tegeletakse aktiivselt ka perega. Teistes riikides on häid tulemusi näidanud erinevad multisüsteemsele teraapiale tuginevad programmid, mis ennekõike on suunatud tõsiste käitumisprobleemidega ja vägivaldsetele lastele, ning kus lapse ja tema perega töötatakse intensiivselt (24 tundi päevas kuni 6 kuud järjest) terve meeskond spetsialiste. Seetõttu võiks kaaluda ka Eestis mõne analoogse programmi katsetamist.
7.4. KOVides tugiisikute süsteemi rakendamine alaealistele ja noortele vanglast vabanenutele	1) Tugiisikute süsteem on käivitatud Ida- ja Lääne-Virumaal.	Alustati 2011	JuM	JuM tegevuskulud, Eesti Kirikute Nõukogu 4980 €, välisvahendid (taotlemisel)	Justiitsministeeriumi ja Eesti Kirikute Nõukogu vahel on sõlmitud koostöökokkulepe, millega on osapooled kokku leppinud ülesannete jaotuses, määratlenud tugiisikute täpsemad ülesanded, rahalised vajadused jms.

	2) Tugiisikute süsteemi on rakendatud igal aastal vähemalt 6, kokku vähemalt 18 KOVis.	2012-2014	JuM	JuM tegevuskulud, välisvahendid	EKN on nõustunud tasustama projektijuhi tööd, kelle ülesandeks on esmalt hankida välisvahendeid ja seejärel nende abil koostöös partneritega töötada välja koolituskava ja organiseerida vabatahtlikele tugiisikute koolitused, koordineerida hiljem nende tegevust. Vanglast vabanenud noorele määratakse kindel tugiisik, kes aitab tal vanglajärgselt vabadusega kohaneda. Lisaks KOVidele kaasatakse süsteemi rakendamisse ka MTÜd.
8. meede		Noorte alkoholitarbimise vähendamine			
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
8.1. Alkoholih kahjulikku mõju käsitlevate ennetus-tegevuste läbiviimine	1) Ennetustegevused koolides toimunud.	2011-2014	SiM (PPA)	PPA tegevuskulud	Prefektuuride ennetusprojektid peaksid olema suunatud ka noorte alkoholitarbimise vähendamisele.
	2) Joobeseisundis sõidukijuhtimise ennetamiseks suunatud liiklusohutuskampaaniad, koolitus- ja teavitus-tegevused on toimunud.	2011-2014	MKM (MA)	MA tegevuskulud	Sõidukijuhtidele ja sõidukis sõitjatele (sh noortele) suunatud teavitusürituste ja koolituste läbiviimine, et teadvustada noortele alkoholi mõju ja alkoholi tarvitamisega seotud riske sõidukijuhi ja sõitjana liigeldes.
8.2. Alaealistele alkoholimüügi keelu tõhusamate kontrollimeetmete väljatöötamine	Kontrollimeetmed välja töötatud ja keelu täitmise üle järelevalve rakendatud.	2014	SiM (PPA)	PPA tegevuskulud	Analüüsida, kuidas alaealistele alkoholimüügi piiranguid paremini kontrollida.
8.3. Osalemine rahvusvahelises võrdlus-uuringus "Efektiivsed strateegiad alaealiste alkoholi tarbimise ennetamiseks Euroopas"	Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud.	2013	TÜ	TÜ tegevuskulud/välisvahendid	Tegemist on Euroopa Komisjoni rahastatava uuringuga, milles hinnatakse Eestis alkoholi tarbimise vähendamiseks kavandatud sekkumiste tulemuslikkust.

8.4. Noortele alkoholi-probleemidega süüdimõistetutele alkoholi kahjulikku mõju ja joobes juhtimisest tulenevaid ohte käsitlevate koolituste korraldamine	Kriminaalhoolduses on joobes juhtimise eest süüdimõistetud noored suunatud liiklusohutusprogrammi.	2011-2014	JuM	JuM tegevuskulud	Kriminaalhoolduses rakendatakse roolijoodikutele liiklusohutusprogrammi (LOP), kuhu tuleks aktiivsemalt suunata ennekõike noori joobekeeldu rikkunud juhte.
8.5. Alkoholiprobleemidega noortele ravi ja rehabilitatsiooni kontseptsiooni väljatöötamine	Alkoholiprobleemidega noorte ravi- ja rehabilitatsioonivajadus kaardistatud ning vastav kontseptsioon välja töötatud*.	2014	SoM/TAI	SoM tegevuskulud/välisvahendid	Pakutakse välja lahendused, kuidas noorte alkoholisõltuvuse väljakujunemist ära hoida ning tagada noortele riigi poolt pakutavad ravi- ja rehabilitatsiooni-teenused (sarnaselt narkoraviga).
9. meede	Alaealiste õigusrikkumistele tõhusam reageerimine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
9.1. Noorte probleemkäitumise ennetamiseks noorte toimetuleku toetamise tegevuskava rakendamine	1) Tegevuskava on elluviidud.	Täidetud 2011	HTM	HTM tegevuskulud	Tegevuskava kinnitati haridus- ja teadusministri 6.08.2009. a käskkirjaga nr 708 ja see koondab tegevusi HTMi haldusalas koolikohustuse mittetäitmise, alaealiste kuritegevuse ennetamiseks. Tegevused on suunatud käitumishäiretega noortele tavakoolides, alaealiste komisjoni saadetud noortele, erikoolides õppivatele noortele, nende vanematele ning nendega töötavatele spetsialistidele. Tegevuskavas on arvestatud ka haridus- ja teadusministri poolt 19.12.2008. a käskkirjaga nr 1570 kinnitatud kontseptsiooni "Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste koolide kontseptuaalsed alused".

	2) Uus tegevuskava aastateks 2012-2014 on välja töötatud.	2012	HTM	HTM tegevuskulud	Noorte toimetuleku toetamise tegevuskava lõpeb 2011. aastal. Noorte probleemkäitumise ennetamiseks kavandatakse konkreetsed meetmed ja tegevused seoses käitumishäiretega tavakooli õpilaste, alaealiste komisjonide ja erikoolide teemadega ka uueks perioodiks.
9.2. Alaealiste komisjonides menetlustähtaegade regulaarne seiramine	Menetlustähtaegade ülevaated igal aastal koostatud.	2011-2014	HTM	HTM tegevuskulud	Tulenevalt kriminaalpoliitika arengusuundadest aastani 2018 peaks komisjon mõjutusvahendi määrama kahe nädalaga alates alaealise komisjoni suunamisest. 2010. a uuris HTM esmakordselt alaealiste komisjoni suunatud juhtumite menetluse pikkust. Plaanis on hakata jälgima komisjonide menetlustähtaegu ja mõjutusvahendite kohaldamiseks kulunud aega iga-aastaselt.
9.3. Alaealise komisjonide praktika hindamine	Analüüs valminud ja avalikustatud.	Täidetud	HTM, JuM	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	Alaealiste komisjonide töö kaasajastamise eesmärgil on JuM-il valminud erikooli suunamise kohtupraktika analüüs ja HTM-il analüüsid alaealiste komisjonide menetluskiiruse, alaealiste komisjonide koosseisu ning kurikaldumuslike noorte kohtlemise poliitikate kohta.
9.4. Alaealiste komisjonide andmebaasi arendamine	1) Andmebaasi arendamisvajaduste kohta lähteülesanne koostatud.	Täidetud	HTM	HTM tegevuskulud	Alaealiste komisjonide andmebaas ei võimalda saada andmeid nt komisjoni sattunud noorte probleemkäitumise, tausta jms tegurite kohta, andme-kogumise vorming vajab täiendamist.
	2) Andmebaas täiendatud.	2014	HTM	HTM tegevuskulud	
9.5. Alaealiste komisjonide tugiisikute süsteemi loomine	Tugiisikute süsteem loodud.	2014	HTM	HTM tegevuskulud	Tugiisikuid on vaja selleks, et toetada alaealisele mõjutusvahendi kohaldamist.

9.6. Erikoolist lahkunud õpilaste retsidiivsuse hindamine	Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud.	2013	HTM	HTM tegevuskulud	Erikoolist lahkunute retsidiivsust tuleb hakata regulaarselt hindama.
9.7. Alaealiste kurjategijatega seotud kriminaalasjades menetlustähtaegade seiramine	1) Menetlustähtaegade ülevaated igal aastal koostatud.	2011-2014	JuM	JuM tegevuskulud	Laulasmaa deklaratsioonis nimetatud alaealistega seotud prioriteetide täitmiseks on justiitsminister ja siseminister kokku leppinud, et alaealiste kurjategijatega seotud kriminaalasjade kohtueelne menetlus ei kesta üle 4 kuu. Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018 juhivad samuti tähelepanu vajadusele alaealiste kriminaalasju kiiresti menetleda.
	2) Menetlustähtaegadest kinnipidamine tagatud (vähem kui 4 kuuga kohtueelselt menetletud alaealiste kriminaalasjade arv iga-aastaga suurenenud).	2011-2014	RP	RP tegevuskulud	
9.8. Alaealise mõjutusvahendite seaduse kaasajastamine	Alaealise mõjutus-vahendite seaduse muutmise eelnõu on VV-sse esitatud.	2013	HTM	HTM tegevuskulud	2011. aastal alustatakse ettevalmistustega alaealise mõjutusvahendite seaduse muutmiseks.
EESMÄRK III	PEREVÄGIVALLA (SH NAISTEVASTASE VÄGIVALLA) VÄHENDAMINE JA ENNETAMINE				
10. meede	Perevägivallaalane ennetustöö				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
10.1. Õigusteadlikkuse suurendamine ning perevägivallaalane teavitamine	1) Ühiskonnaõpetuse ainearaamatud on täiendatud ja ühiskonnaõpetuse õpetajad selle kasutamiseks koolitatud*.	2012	HTM, SoM, Lastekaitse Liit, Eesti Naisteühenduste Ümarlaud, Eesti Naiste Varju-paikade Liit jt kodanikeühendused	HTM tegevuskulud, SoM tegevuskulud	Uutes riiklikes õppekavades kajastatakse senisest põhjalikumalt turvalisuse, riskikäitumise jms teemasid. Ühiskonnaõpetuse õpetajatele töötatakse välja tugimaterjalid perevägivalla ja ka peresuhetest väljaspool toimuva vägivalla, sh soopõhise vägivalla ning vägivalla ohvrite abistamisvõimaluste käsitlemiseks. Tugimaterjalid puudutavad ka inimõiguste ja võrdõiguse küsimusi laiemalt.

	2) JuM hallatavate veebilehtede uuendamine	2011-2014	JuM	JuM tegevuskulud	Veebilehel www.kuriteoennetus.ee on ajakohane praktiline info perevägivald-ohvritele abisaamise võimaluste kohta.
	3) SoM, PPA kodulehed perevägivaldalaalse infoga uuendatud.	2011-2014	SoM, PPA	SoM tegevuskulud, PPA tegevuskulud	Veebilehel on ajakohane info perevägivaldaga seotud uuringute, juhtumite äratundmise, abi saamise võimaluste ja ennetuse kohta. SoM jagab oma kodulehel infot ka peresuhetest väljaspool toimuva vägivald, sh soopõhise vägivald ja selle ärahoidmise võimaluste kohta.
	4) Noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuste kodulehed peresuhetealase infoga (sh abisaamise võimaluste kohta) on uuendatud.	2011-2014	HTM	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	HTM kodulehel ei ole seni olnud viiteid perevägivald ja selle ohvrite abisaamise võimaluste kohta. HTM kasutab informatsiooni edastamiseks noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuste kodulehti, mis töötavad igas maakonnas ning annavad informatsiooni lähima abisaamise võimaluse kohta.
	5) Naiste varjupaikade kodulehed on pere-vägivaldalaalse infoga uuendatud; samuti on kajastatud laiemalt naistevastase vägivald teematikat.	2011-2014	Kodanike-ühendused	Seotud asutuste tegevuskulud	Veebilehtedel on ajakohane info perevägivald ja muude naistevastase vägivald vormidega seotud uuringute, juhtumite äratundmise, abisaamise võimaluste ja ennetuse kohta.
10.2. Riskirühmade perevägivaldalaalne teavitamine	1) Tüdrukute enesejõustamisele suunatud koolitusprogrammi on katsetatud.	Täidetud 2010	SoM	6 391	2010. a viidi läbi kaks 4-päevast enesejõustamise pilootkoolitust eesti ja vene keelt kõnelevatele tüdrukutele. Koolituse eesmärk oli pakkuda tüdrukutele enesejõustamiseks teavet soorollide, seksuaalsuhete, naistevastase vägivald teemadel rollimängude, grupitööde jm interaktiivse tegevuse abil.

	2) Tüdrukute enesejõustamise koolitus on läbi viidud.	2011-2012	SoM	SoM 6391 € (2011)/HMN vahendid (2012)	Koolitusejärgne analüüs näitas, et huvi ja vajadus tüdrukute enesejõustamise koolituse järgi on suur ning sellega jätkatakse ka 2012. aastal.
11. meede	Perevägivalda ohvrite abistamisvõimaluste arendamine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
11.1. Perevägivalda ulatuse ja olemuse regulaarne kaardistamine	1) Ohvriuuringu paarisuhtevägivalda moodul analüüsitud ja avalikustatud.	Täidetud 2010	SoM	SoM tegevuskulud/ 3196 €	2010. aastal viidi läbi Eesti Statistika-ameti ohvriuuringu paarisuhtevägivalda erimooduli analüüs, mis selgitas paarisuhtevägivalda olemust ja andis suuniseid edasisteks tegevusteks paarisuhtevägivalda analüüsimisel. Uuring on kättesaadav: http://www.sm.ee/meie/uuringud-ja-analuusid/sotsiaalvaldkond.html .
	2) Perevägivalda riskide kaardistamise uuring läbi viidud ja avalikustatud.	Täidetud 2011	JuM	TOF projekti II makse 15 279 €	Uuring on läbi viidud ja avalikustatud Justiitsministeeriumi kodulehel http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=55587/Perev%E4givalda+riskid+ja+ulatus+praktikute+hinnangutes.pdf . Uuringut tutvustati Kuriteoennetuse Nõukogu istungil 23.11.2011.
	3) Olmetapmiste teemal uuring läbi viidud ja avalikustatud.	2012	JuM	JuM tegevuskulud	Uuringus analüüsitakse kriminaal-statistikale tuginedes, kui palju tapmistest ja mõrvadest on olnud seotud eelneva peresisese vägivaldaga.
	4) Igal aastal naiste varjupaikadelt ühtlustatud meetodika alusel statistika kogutud ja avalikustatud koos analüüsiga.	2011-2014	SoM	SoM/naiste varjupaikade tegevuskulud	Statistilisi andmeid kogutakse ohvrite üldiseloomustuse saamiseks ja neile pakutavate teenuste, varjupaigas viibimise perioodi jms kohta.

	5) Välja on töötatud täpsustatud metoodika ohvriuringu raames paarissuhtevägivalda uurimiseks.	Täidetud 2011	SoM	SoM tegevuskulud, 2237 €	Täpsustatud metoodika ja soovitused ohvriuringu paremaks läbiviimiseks välja töötatud ning Statistikaametiga läbirääkimised peetud seoses järgmise ohvriuringuga. Uue ohvriuringu raames plaanis uurida ka paarissuhtevägivalda täiendatud metoodika alusel.
11.2. Protseduurireeglite väljatöötamine perevägivalda ohvrite tuvastamiseks ja abistamiseks	1) Protseduurireeglid välja töötatud, kinnitatud ja asjakohastes asutustes levitatud*.	2013-2014	SoM	Asjaomaste asutuste tegevuskulud (vajalik lisavahendite taotlemine RESi 2013-2016)	Protseduurireeglitega määratakse kindlaks, kes millisel ajahetkel ja kuidas perevägivalda ohvrite ning vägivallatsetajatega tegeleb, sh arvestades ohvrite erisusi ja vajadusi.
	2) PPA perevägivalda juhtumitele reageerimise juhised välja töötatud.	Täidetud 2010	PPA	PPA tegevuskulud	PPA peadirektori 17.11.2010. a käskkirjaga nr 487 kinnitati "Lähisuhtevägivalda juhtumitele reageerimise, sellega seotud infovahetuse korraldamise ja ohvriabile info edastamise kord". Dokumendiga määratakse kindlaks, kuidas perevägivalda ohvrite ning vägivallatsetajatega tegeleda, sh arvestades ohvrite erisusi ja vajadusi ning politseinike endi turvalisust.
	3) Vägivalla ohvrite kohtlemist haiglates on analüüsitud.	Täidetud 2011	JuM	JuM tegevuskulud	Eesmärgiks on analüüsida vägivalla ohvrite teatamise praktikat haiglates. Analüüs esitatakse Justiitsministeeriumi juhtkonda ja avalikustatakse 2012. a I poolaastal.
11.3. Perevägivalda ohvritele pakutavate teenuste analüüs ja arendamine	1) Tugitelefoni 1492 teenuse tagamiseks leping sõlmitud*.	2012-2014	SoM	SoM tegevuskulud, aastas 37 388 €, kokku 112 16 €	Seni on naiste varjupaigad nõustanud ohvrite telefonipõhiselt kindlatel kellaaegadel; kavas on pakkuda ohvritele tasuta ööpäevaringset telefonipõhist nõustamisvõimalust. Telefoni tööd koordineerib ENVL.

	2) Naiste varjupaikade tegevuse jätkusuutlikkus on tagatud*.	2011-2014	SoM	SoM tegevuskulud, 2011: 201 319 €; 2012-2014: aastas 150 148 €	Ohvrite tagatakse varjupaigategenuse olemasolu ning psühholoogiline ja juriidiline abi.
	3) Varjupaiga- ja ohvriabi teenuse kvaliteedinõuded välja töötatud ja rahastamise korraldus analüüsitud.	2013	SoM	SoM tegevuskulud (vahendid täpsustatakse RES 2013-2016)	Kirjeldatakse perevägivalda ohvrite abistamise kvaliteedinõudeid kooskõlas ohvriabi ja sotsiaal-hoolekande seadusega. Samuti analüüsitakse varjupaikade rahastamise korraldust ja riigipoolse rahastamise vajadust.
	4) Analüüs on valminud ja avalikustatud*.	2013-2014	SoM	SoM tegevuskulud/välisvahendid	Uuring käsitleb ka ohvriabi, tugigruppe, varjupaikade tööd.
11.4. Perevägivalda teema kõrg- ja kutsehariduskoolide asjakohaste erialade õppekavadesse integreerimise võimaluste analüüsimine	Analüüs läbi viidud ja tehtud ettepanekud perevägivalda teema eri aspektide integreerimiseks õppekavadesse*.	2013	SoM	EMP ja Norra finantsmehhanismid	Eesmärgiks on analüüsida, kuidas on perevägivalda temaatika kajastatud erinevate spetsialistide (ennekõike nt lastekaitse-, sotsiaaltöötajate, tervishoiutöötajate) õppekavades. Kaaluda läbiviimist koos p 17.3 toodud analüüsiga.
11.5. Ohvrite ja vägivaldsete kokkupuutuvate spetsialistide koolitamine	1) Õpetajad on koolitatud*.	2011-2014	SoM	SoM tegevuskulud, 2011: 6391 EUR, 2012-2014 aastas 12 782 EUR, taotlus esitatud RES 2013-2016	Parandamiseks erinevate valdkondade spetsialistide omavahelist koostööd, on eelistatud ühiskoolituste korraldamine. Vajadust sellise lähenemise järele on rõhutanud nii politseiametnikud kui ka prokurörid. Koolituste eesmärgiks on asjaomaste spetsialistide professionaalsem tegelemine perevägivalda juhtumitega.
	2) Noorsoo- ja sotsiaaltöötajad on koolitatud*.	2011-2014	SoM		
	3) Lastekaitsetöötajad ja laste hoolekandeesutuste töötajad koolitatud*.	2011-2014	SoM		
	4) Prokurörid ja kohtunikud on koolitatud*.	2011-2014	RP ja RK koostöös SoMiga		

	5) PPA ametnikud on koolitatud*.	2011-2014	PPA koostöös SoMiga		
	6) Tervishoiutöötajad on koolitatud.	2011-2014	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Tartu Tervishoiu Kõrgkool		Tallinna ja Tartu Tervishoiu Kõrgkoolid õpetavad oma tudengeid HEVI lähisuhte vägivalla koolitusmaterjalide baasil.
12. meede	Perevägivaldajuhtumite uurimise tõhustamine ja -ohvrite kaitse kriminaalmenetluses				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
12.1. Lepitusmenetluse rakendamise analüüs	Analüüs valminud ja avalikustatud	Täidetud 2010	JuM	JuM tegevuskulud	Analüüsiga anti ülevaade lepitusmenetluse praktikast ja selle kohaldamisel ilmnenud kitsaskohtadest. Analüüs on kättesaadav Justiitsministeeriumi koduleheküljelt http://www.just.ee/kriminaalmenetlus .
12.2. Lähenemiskeelu regulatsioonide korrastamine	1) Analüüs valminud ja eelnõu VV-sse esitatud	Täidetud 2011	JuM	JuM tegevuskulud	27.01.2011 võttis Riigikogu vastu KrMS muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega täpsustati ajutise lähenemiskeelu põhjendatuse kontrolli küsimusi, sh ka juhtudel, kui ajutise lähenemiskeeluga on piiratud kahtlustatava või süüdistatava õigust kasutada oma eluruumi. Muudatused jõustuvad alates 01.09.2011.
	2) ELi piiriülese lähenemiskeelu otsusega on liitunud.	2014	JuM	JuM tegevuskulud	Selle tulemusena on tagatud, et Eestis määratud lähenemiskeeld tagab ohvrite kaitse ka välisriigis viibides ja vastupidi, välisriigi kodanikule Eestis viibides.

12.3. Vägivaldse vanema hooldusõiguse piiramisvajaduse analüüs	Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud; vajadusel regulatsioon korrastatud.	2013	JuM	JuM tegevuskulud	Laste hooldusõiguse küsimuse analüüsimine perevägivalda korral ja uurimistulemustest lähtuvalt vajadusel õigusliku regulatsiooni korrastamiseks seadusemuudatuse ettepanekute esitamine.
12.4. Perevägivalda juhtumite menetluspraktika ühtlustamine	1. Regulaarsed menetluspraktika ülevaated tehtud.	2012-2014	JuM, PPA	JuM ja PPA tegevuskulud	Perevägivalda menetluspraktika regulaarne analüüs aitab välja tuua võimalikke piirkondlikke erinevusi ja menetluspraktika kitsaskohti. Viimaste arutamine ühistel nõupidamistel võimaldab praktikat parandada ja ühtlustada. Vajadusel leppida ümarlaudadel kokku ühistes tööpõhimõtetes või koostada täiendavaid juhendmaterjale.
	2. Ühtne praktika on tagatud.	2012-2014	RP, PPA	RP ja PPA tegevuskulud	
12.5. CAHVIO konventsiooni mõjude analüüs	1. Konventsiooni karistusõiguslik mõjude analüüs on läbi viidud.	2013	JuM koostöös SiM-iga	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	Euroopa Nõukogu naistevastase ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioon (CAHVIO) avati allkirjastamiseks 11.05.2011 ja sellega on liitunud 18 riiki. Hindamaks Eesti valmisolekut konventsiooniga liituda on vajalik eelnevalt läbi viia konventsiooni mõjude analüüs, sh vajalikud muudatused seadustes, teenuste pakkumises ja ressursside vajaduses. Eestvedavaks ministriumiks on sotsiaalministeerium.
	2. Konventsiooni mõjude üldanalüüs on läbi viidud*.	2014	SoM	SoM tegevuskulud	

13. meede		Rehabilitatsioon vägivaldsete jatega			
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
13.1. Rehabilitatsiooni-programmide rakendamine vägivaldsetele	1) On loodud ja rakendatakse programmi, kuhu saab suunata vägivaldsete sündimõistetuid.	Täidetud 2011	JuM	JuM tegevuskulud	Vanglas ja kriminaalhoolduses on kasutusel perevägivaldsete isikute programm, mis koosneb tinglikult kolmest osast: turvalisuse tunde elavdamine ja uurimine; vägivaldsete tekitatud kahju uurimine läbi oma kogemuse, tegude, tunnete ja väärtuste; oma tegevusele eesmärkide seadmine, et suurendada enda ja oma lähedaste turvalisust. Programmid vägivaldsetele aitavad vähendada vägivaldset käitumist.
	2) Programmid hinnatud ja vastavalt täiendatud	2014	JuM		
EESMÄRK IV		INIMKAUBANDUSE TÕKESTAMINE JA ENNETAMINE			
14. meede		Inimkaubandusala ennetustöö			
Tegevus	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
14.1. Laiema avalikkuse ja riskirühmade (ennekõike noored, tüdrukud) inimkaubandus-alane teavitamine	1) Ühiskonnaõpetuse ainearvamus on täiendatud.	2012	HTM, SoM, kodanikeühendused	HTM tegevuskulud, SoM tegevuskulud	Õpetajatele töötatakse välja täiendavad õppematerjalid inimkaubanduse teema, sh ohvrite abisaamise võimaluste käsitlemiseks.
	2) Ühiskonnaõpetuse õpetajad on koolitatud*.	2014	HTM	Välisvahendid	Õpetajad on saanud adekvaatset informatsiooni inimkaubanduse olemusest, teavet ennetuse, juhtumite äratundmise ja neile reageerimise kohta.
	3) Telefonipõhiseks teavitamiseks on lepingud sõlmitud.	2011-2014	SoM	Aastas 16297 €, kokku 65 188 €	Nõustamine tagatakse nii inimkaubanduse ennetamiseks kui ohvritele.

15. meede	Tööjõu ekspluateerimise ennetamine ja tuvastamine				
Tegevus	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
15.1. Tööorjuse ulatuse kaardistamine ja tööorjusealane teavitamine	1) Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud.	Täidetud 2010	TÜ, kaastes JuMi	18 304 €	Tartu Ülikooli koostöös HEUNI ja Varssavi Ülikooliga viis läbi uuringu, mille raames selgitati välja sunniviilise töö ja tööjõu ärakasutamise eesmärgil viljeletava inimkaubanduse levik ja olemus.
	2) Tööorjuse ennetamiseks menetlejatele, sotsiaal-töötajatele, MTÜdele suunatud teavituse-tegevused on ellu viidud.	Täidetud 2010	Tartu Ülikool/JuM	Uurimisprojekti eelarve	2010. aasta jooksul toimunud ümarlaudade eesmärk oli parandada asjaomaste spetsialistide teadlikkust tööorjusest, selle levikust ja põhjustest Eestis.
	3) Tööorjuse probleemistiku tutvustamiseks on infopäevad ja teavitustegevused üle Eesti läbi viidud.	2011-2014	Eesti Töötukassa/ EURES	EURES tegevuskulud	Tõsta elanikkonna teadlikkust sunniviilise töö ja tööjõu ärakasutamise eesmärgil viljeletava inimkaubanduse riskide kohta ning pakkuda kasutada ainult turvalisi meetodeid välismaale tööle minemisel.
15.2. Tööjõuturu organisatsioonidega koostöö tõhustamine	Ümarlauad toimunud tööjõuorganisatsioonidega (sh Tööinspeksioon, Kaubandus- ja Tööstus-koda, Tööandjate Keskkliit, Töötukassa) ning edasised koostöö-võimalused kaardistatud.	2012	JuM, SoM	JuM tegevuskulud	Ümarlauad korraldatakse koostöös SoMiga eesmärgiga harida tööandjaid tööorjuse teemadel ning saada sisend töötamist reguleerivate seaduste, töötingimuste alaste regulatsioonide täiendamiseks ning kaardistada praegune olukord ja tulevased koostöövõimalused.
15.3. Järelevalve teostamine Eesti välistööjõu töötingimuste üle	Järelevalve teostatud	2013	Tööinspeksioon	SoM tegevuskulud	Kaardistatakse praegune olukord, puudujäägid töötingimustes, et ennetada inimkaubanduse juhtumeid.

16. meede		Inimkaubanduse ohvrite abistamisvõimaluste arendamine			
Tegevus	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
16.1. Inimkaubanduse ohvrite ja prostitutsiooni kaasatud naiste vajaduste hindamine	Uurimus on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud*.	2014	SoM	Välisvahendid Norra finantsmehhanismist	Kannatanute profiilist parema ülevaate saamine võimaldab täpsustada inimkaubanduse ulatust ühiskonnas ja hinnata rehabilitatsioonitegevuse mõju ning anda suuniseid edaspidiseks. Vajaduste hindamine planeeritud Norra finantsmehhanismi soopõhise vägivalla programmi raames.
16.2. Prostitutsiooni kaasatud ja kaubitsetud naistele varjupaiga- ja rehabilitatsiooniteenuse pakkumine	Rehabilitatsiooni- ja varjupaigateenus on rahastatud*.	2011-2014	SoM	2011: 95 867 €; 2012: 95 867 €; 2013-2014 aastaks 172 561 €	Tagatakse ohvrite turvalisus (sh vajadusel varjupaigas viibimine) ning karjäärinõustamine, psühholoogiline ja juriidiline abi.
16.3. Inimkaubanduse ohvrite rehabilitatsiooniprogrammi tulemuslikkuse hindamine	Programmi analüüs tehtud, sh klientide programmiga rahulolu hinnatud, analüüs avalikustatud.	2013	SoM	15 978 €	Inimkaubanduse ohvritele ja prostitutsiooni kaasatud naistele suunatud programmi tegevusteks on ohvrite nõustamine (sh juriidiline, tervisealane, karjäärialane, psühholoogiline), varju-paigateenuse osutamine ning muud toimetulekut toetavad teenused. Analüüsi raames antakse programmi tulemuslikkuse kohta hinnang ning uuritakse klientide tagasisidet programmi raames saadud teenuste kohta.
16.4. Eestis ning välisriikides Eesti esindustes kodanike, sh ohvrite teavitamine konsulaar-teenustest ja konsulaarabi saamise võimalustest	Eestikeelsed voldikud koostatud ja jagatud.	2011-2014	VäM	VäM tegevuskulud	Kodanikud, sh ohvrid on saanud eestikeelset infot konsulaarabi saamise võimaluste kohta.

16.5. Varjupaikadelt ohvrite ja neile teenuste osutamise kohta andmete kogumine	Igal aastal varjupaikadelt ühtlustatud metoodika alusel statistika kogutud ja avalikustatud koos analüüsiga.	2011-2014	SoM	SoM tegevuskulud	Koondatavate statistiliste andmete täiendamine, et saada ohvrite profiilist ja neile osutatud teenustest parem ülevaade.
16.6. Saatjata alaealiste ja kaubitsetud laste tuvastamine ja abistamine	1) Saatjata alaealiste piiriületuste, abistamise ning tuvastamise analüüs läbi viidud ja seminarid korraldatud.	Täidetud 2011	SoM	SoM tegevuskulud, 240 €	2011. aastal valmis hetkeolukorra kaardistus: „Saatjata laste ja vanematest lahutatud varjupaigataotlejate vastuvõtt Eestis“, mille koostas IOM Eesti esindus kaasates kaardistuse väljatöötamise ka Sotsiaalministeeriumi, jt partnereid. Lisaks viidi läbi kaardistuse tutvustamiseks seminar.
	2) Juhised välja töötatud ja kinnitatud.	2013	SoM, SiM	SoM tegevuskulud, SiM tegevuskulud	Edasise tegevusena on vaja eri ametkondade osas täiendada protseduurireegleid, kuna puudub konkreetne protsessi kirjeldus, info liikumine ning tööjaotus ametkondade vahel saatjata ja kaubitsetud laste tuvastamisel ja abistamisel, nt Politsei- ja Piirivalveametil on vaja juhiseid saatjata alaealiste piiriületus-, varjupaiga- ja tagasipöördumismenetluste läbiviimiseks.
	3) Saatjata ja kaubitsetud laste ning laste piiriületuse alane seminar on toimunud*.	2013	SoM	SoM tegevuskulud, 6391 € (vajalik lisa-vahendite taotlemine RESi 2013-2016)	Erinevate asjaomaste spetsialistide kogemuste vahetamine, ühistes suundades kokkuleppele jõudmine.
	4) Välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ja välismaalaste seaduse analüüs on koostatud ja vajadusel õiguslik regulatsioon korrastatud	2012	SiM	SiM tegevuskulud	Euroopa Komisjon viib 2012. aastal naasmisdirektiivi raames läbi saatjateta alaealiste regulatsiooni analüüsi ja selle tulemusel tuleb analüüsida Eesti regulatsioone ja vajadusel neis teha muudatusi.

17. meede	Inimkaubanduse juhtumite uurimise tõhustamine				
Tegevus	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
17.1. Rahvusvahelise inimkaubandusalase koostöö tõhustamine	COPSAT koostööprojekt ellu viidud, uurimiserühmad moodustatud	2012	PPA	PPA tegevuskulud/välisvahendid EK-ilt	Koostööprojekt Rootsiga inimkaubanduse juhtumite paremaks menetlemiseks (koostöö politseinike, sotsiaaltöötajate ja MTÜde vahel).
17.2. Inimkaubanduse ohvri tuvastamise ja abistamise juhendi täiendamine	Protseduurireeglid, sh arvestades alaealiste erisusi, koostatud ja juhisesse lisatud ning kinnitatud.	2012	SoM, VäM	Asjaomaste asutuste tegevuskulud	Protseduurireeglitega määratakse kindlaks, kes, millal ja kuidas inimkaubanduse ohvritega tegeleb ning kuidas toimub koostöö MTÜde ja ohvriabiorganisatsioonidega. Protseduurireeglid töötatakse välja koostöös MTÜdega. Juhendid kinnitatakse asjaomase asutuse poolt.
17.3. Inimkaubanduse teema kõrg- ja kutsehariduskoolide asjaomaste erialade õppekavadesse integreerimise võimaluste analüüsimine	Analüüs läbi viidud ja esitatud ettepanekud inimkaubanduse teema eri aspektide integreerimiseks õppekavadesse*.	2013	SoM	Välisvahendid Norra finantsmehhanismidest	Eesmärgiks on analüüsida nt lastekaitse-, sotsiaaltöötajate õppekavasid, neid täiendada ning sel viisil tagada professionaalsem tegelemine juhtumitega.
17.4. Inimkaubanduse ohvritega kokkupuutuvate spetsialistide täienduskoolitamine	1) Naiste turvakodude, rehabilitatsioonikeskuste ja varjupaikade töötajad ja uued koolitajad on koolitatud.	2011-2014	SoM	2011-2014: kokku 51 129,20 €; 12 782,3 € aastas	Koolitused inimkaubanduse ohvrite tuvastamise ning prostitutsiooni kaasatud ja kaubitsetud isikute abistamise teemal, et tagada professionaalsem tegelemine juhtumitega.
	2) Konsulaarametnikud on koolitatud.	2011-2014	VäM	VäM tegevuskulud	Koolitused inimkaubanduse ohvrite tuvastamise ning prostitutsiooni kaasatud ja kaubitsetud isikute abistamise teemal, et tagada professionaalsem tegelemine juhtumitega.

	3) PPA ametnikud, prokurörid ja kohtunikud on koolitatud.	2011-2014	RP, RK, PPA	RP, RK, PPA tegevuskulud	Koolitused inimkaubanduse ohvrite tuvastamise ning prostitutsiooni kaasatud ja kaubitsetud isikute abistamise teemal, et tagada professionaalsem tegelemine juhtumitega.
	4) Saatjata ja kaubitsetud laste tuvastamise ning abistamise teemadel on lastekaitse- ja laste hoolekandeesutuste töötajad koolitatud*.	2014	SoM	SoM tegevuskulu/lisaraha	Eesmärgiks asjaomaste spetsialistide professionaalsem tegelemine juhtumitega.
17.5. Inimkaubandusalase koolitusprogrammi koostamine, uute koolitajate koolitamine, koolitajate andmebaasi loomine	Koolitusprogramm koostatud ja koolitajate andmebaas valminud.	2012	SoM	SoM tegevuskulud	Koostöös kodanikeühendustega toimub koolitusvaldkonna süstematiseerimine.
17.6. Seksuaalteenuste ostmise õigusliku käsitluse analüüsimine	Uuring on läbi viidud ja uurimisaruanne avalikustatud.	2013	JuM	JuM tegevuskulud	2008. a viis SoM koos VäMi ja JuMiga läbi analüüsi välisriikide inim-kaubandusvastaste meetmete, sh ka seksuaalteenuste ostmise kriminaliseerimise ja nende mõju kohta; nüüd tuleks analüüsida, millised on Eesti kontekstis seksioistu sanktsioneerimise poolt- ja vastuargumendid.

ARENGUKAVA TÕHUS ELLUVIIMINE					
18. meede	Koostöövõrgustike loomine ja arendamine				
Tegevused	Indikaatorid	Tähtaeg	Vastutajad	Ressursid	Selgitused
18.1. Riiklike koostöövõrgustike loomine	Loodud on koostöövõrgustikud arengukavas käsitletavate teemade kaupa ja aastas on toimunud vähemalt kaks võrgustiku kohtumist.	2011-2014	JuM	Võrgustikus osalevate asutuste tegevuskulud	Tegemist on arengukava elluviimist toetava meetmega. Koostöövõrgustikes osalevad nii avaliku sektori kui MTÜde esindajad. Koostöövõrgustikud moodustatakse selleks, et parandada arengukava rakendavate asutuste vahel infovahetust ja koostööd. Võrgustikes analüüsitakse arengukava tegevuste jätkusuutlikkust, eesmärgipärasust, kvaliteeti ning antakse sisend arengukava täiendamiseks.

* - tegevus viiakse rakendusplaanis toodud mahus ellu välisvahenditest toetuse saamise korral või kui eraldatakse vajaminev summa eelarvesse.

Kasutatud lühendid:

AMVS	Alaealise mõjutusvahendite seadus		
EK	Euroopa Komisjon	SiM	Siseministerium
EKN	Eesti Kirikute Nõukogu	SoM	Sotsiaalministerium
ENVL	Eesti Naiste Varjupaikade Liit	TAI	Tervise Arengu Instituut
HMN	Hasartmängumaksu Nõukogu	TÜ	Tartu Ülikool
HTM	Haridus- ja Teadusministerium		
JuM	Justiitsministerium		
KarS	Karistusseadustik		
KrMS	Kriminaalmenetluse seadustik		
LKL	Lastekaitse Liit		
MA	Maanteeamet		
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium		
MST	Multisüsteemne teraapia		
PPA	Politsei- ja Piirivalveamet		
RES	Riigieelarve strateegia		
RK	Riigikohus		
RP	Riigiprokuratuur		